

Sygn. akt III AUa 501/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

del. SSO Romuald Kompanowski

Protokolant: sek. sądowy B. K.

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 listopada 2019 r. w Ł.

sprawy J. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o rekompensatę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 18 kwietnia 2019 r. sygn. akt VI U 673/18

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 501/19

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił J. T. prawa do rekompensaty za pracę w szczególnych warunkach z uwagi na brak stażu 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Organ rentowy uwzględnił 14 lat 11 miesięcy i 18 dni stażu szczególnego.

W dniu 2 lipca 2018 r. J. T. odwołał się od tej decyzji. Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania, podtrzymując argumentację podaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Płocku wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2019 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. T. prawo do rekompensaty od dnia 1 kwietnia 2018 r.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. T., urodzony w dniu (...), nie posiadający przyznanego prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach ani emerytury pomostowej, w dniu 4 kwietnia 2018 r. złożył wniosek o emeryturę wraz z rekompensatą. W dniu 8 czerwca 2018r. organ rentowy wydał decyzję o ponownym ustaleniu kapitału początkowego wnioskodawcy. Do ustalenia wartości kapitału początkowego na dzień 1 stycznia 1999 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjął okresy składkowe w wymiarze 17 lat 4 miesięcy i 11 dni oraz okresy nieskładkowe w wymiarze 2 miesięcy i 5 dni. Decyzją z dnia 14 czerwca 2018 r. organ rentowy przyznał wnioskodawcy emeryturę od dnia 1 kwietnia 2018 r. na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

J. T. w okresie od 14 sierpnia 1975 r. do 30 kwietnia 1977 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w T., obecnie (...) S.A., w charakterze monter samochodu i mechanik samochodowy. Zakład pracy wystawił świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, w którym zaświadczył, że odwołujący w okresach od 14 sierpnia 1975 r. do 31 marca 1976 r. i od 1 kwietnia 1976 r. do 30 kwietnia 1977 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wiertnicze, geofizyczne, hydrogeologiczne i geodezyjne przy poszukiwaniu surowców i wody wymienione w wykazie A, dział I „W górnictwie” poz. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r., odpowiednio na stanowiskach, w pierwszym okresie: monter samochodowy w terenie i w drugim okresie: mechanik samochodowy, odpowiadającym stanowisku maszynista i mechanik silników spalinowych, wymienionym w dziale I poz. 4 pkt 11 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12 sierpnia 1983 r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach.

W okresie od 25 czerwca 1977 r. do 31 grudnia 1977 r. J. T. był zatrudniony w Komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w P. na stanowisku milicjanta - sternika posterunku MO w S.. Pismem z dnia 15 marca 2016 r. Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w R. poinformowała odwołującego, że zgodnie z art. 78 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, okres służby policjanta traktuje się jako pracę w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. W okresie od 2 lutego 1981 r. do 31 grudnia 1993 r. odwołujący był zatrudniony w (...) na stanowisku: praktykant na dyżurnego ruchu, zwrotniczy II klasy, dyżurny ruchu III klasy.

W dniu 14 czerwca 2018 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Do szczególnemu stażu pracy zaliczono wnioskodawcy następujące okresy zatrudnienia:

- od 14 sierpnia 1975 r. do 30 kwietnia 1977 r. w Przedsiębiorstwie (...) w T.,
- od 25 czerwca 1977 r. do 31 grudnia 1977 r. w Komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w P.,
- od 2 lutego 1981 r. do 31 grudnia 1993r. w (...).

Ich łączny wymiar wyniósł 14 lat 11 miesięcy 18 dni, przy czym zostały wyłączone okresy zasiłku chorobowego: od 1 do 12 sierpnia 1992 r., od 1 do 28 września 1992 r. i od 1 do 25 grudnia 1993 r.

Powyższy stan faktyczny ustalony został na podstawie dowodów z dokumentów, co do których Sąd Okręgowy nie znalazł żadnych przesłanek do kwestionowania wynikających z nich treści, tak od strony formalnej, jak i merytorycznej.

Organ rentowy zaliczył odwołującemu do stażu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze okresy zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w T., w Komendzie Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w P. oraz w (...), wyłączając z nich okresy zasiłku chorobowego. Po wyłączeniu okresów zwolnień lekarskich łączny staż pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze wyniósł 14 lat 11 miesięcy 18 dni. Przedmiotem sporu było, czy wyłączenie przez organ rentowy tych okresów było trafne.

Sąd uznał odwołanie za zasadne. Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, o czym stanowi art. 21 ust. 2 ustawy. Rekompensata jest formą odszkodowania za utratę możliwości nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze - w rozumieniu przepisów obowiązujących przed 2009 r. - dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej.

Rekompensata nie jest samoistnym świadczeniem pieniężnym. Jest ona przyznawana w formie dodatku do kapitału początkowego (art. 23 ust. 2 ustawy).

Pomniejszając szczególny staż pracy wnioskodawcy o okresy zwolnień lekarskich, przypadające po dniu 14 listopada 1991 r., organ rentowy kierował się treścią art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który stanowi, że przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Stanowisko to Sąd Okręgowy uznał za sprzeczne z orzecznictwem Sądu Najwyższego. W uchwale z 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03, Sąd Najwyższy uznał bowiem, że do okresu pracy w szczególnych warunkach, o jakich mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewalfacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.). W następstwie tej uchwały doszło do zmiany pierwotnego brzmienia art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przez dodanie od 1 lipca 2004 r. ust. 1a, zgodnie z którym przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się: 1) okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa; 2) okresów, w których na mocy szczególnych przepisów pracownik został zwolniony ze świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego. Z dniem 1 listopada 2005 r. została uchylona regulacja z pkt 2, pozostała regulacja z pkt 1 ust. 1a art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jednak w wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09 (OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260) Sąd Najwyższy stwierdził, że osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 r. okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 r. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2011 r., I UK 12/11 (LEX nr 989126), uznając, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy emerytalnej okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 obowiązujących po dniu 1 lipca 2004 r. Sąd Najwyższy, określając wzajemny stosunek przepisów art. 184 ustawy o emeryturach i wprowadzonego później, tj. od 1 lipca 2004 r., art. 32 ust. 1a stwierdził, że art. 184 stanowi samodzielną podstawę nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, do którego nie mają zastosowania ograniczenia wynikające z dodanego z dniem 1 lipca 2004 r. art. 32 ust. 1a, wyłączającego pewne okresy (niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa) ze stażu pracy w szczególnych warunkach. Oznacza to de facto, że ubezpieczonemu nabywającemu prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej nie wyłącza się ze szczególnego stażu pracy okresów zwolnień lekarskich, za które otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Sąd Okręgowy podkreślił, że kwestia zastosowania art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu okresów pracy w warunkach szczególnych wymaganych przez art. 184 tej ustawy była wielokrotnie przedmiotem oceny Sądu Najwyższego. Z jednoznacznego orzecznictwa, które Sąd Okręgowy w pełni akceptuje, wynika, że co prawda przepis art. 32 ust. 1a ustawy obowiązuje od dnia 1 lipca 2004 r. i odnosi skutek również względem stanów prawnych i faktycznych istniejących przed dniem jego wejścia w życie, jednakże osiągnięcie do dnia 1 stycznia 1999 r. okresu pracy w szczególnych warunkach, o którym mowa w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1 tej ustawy, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 r. Zatem skoro wnioskodawca uzyskał wymagany na podstawie obowiązujących do dnia 1 stycznia 1999 r. przepisów okres zatrudnienia w szczególnych warunkach przed wskazaną wyżej datą, to

należy przyjąć, że przedmiotowy przepis nie znajduje zastosowania przy ustalaniu jego okresu pracy w warunkach szczególnych, co wyklucza możliwość odliczenia od tego okresu okresów zwolnień lekarskich. Nie jest dopuszczalne w niniejszej sprawie pominięcie okresów zwolnień lekarskich wnioskodawcy po dniu 14 listopada 1991 r. - od 1 do 12 sierpnia 1992 r., od 1 do 28 września 1992 r., od 1 do 25 grudnia 1993 r. - z powołaniem na art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Stanowisko organu rentowego jest w tym zakresie nieprawidłowe, sprzeczne z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych.

Przepis art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przepis ten odwołuje się wyraźnie do przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w związku z czym wypracowana w orzecznictwie wykładnia art. 32 ust. 1a tejże ustawy znajduje zastosowanie również do rekompensaty.

Niekwestionowany przez ZUS staż szczególny wnioskodawcy wynosi łącznie 14 lat 11 miesięcy i 18 dni. Doliczenie pominiętych przez ZUS okresów zwolnień lekarskich odwołującego po dniu 14 listopada 1991 r. w wymiarze łącznym ponad dwóch miesięcy powoduje, że posiada on wymagane prawem 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, a więc korzysta z uprawnień do rekompensaty.

Z tych przyczyn Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. T. prawo do rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, począwszy od dnia 1 kwietnia 2018 r., tj. od miesiąca złożenia wniosku.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, art. 184 w związku z art. 32 ust. 1a pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przez przyznanie prawa do rekompensaty w sytuacji, gdy nie została spełniona jedna z przesłanek, tj. odwołujący udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołanie oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest zasadna.

Wstępnie przypomnieć należy, że założeniem wprowadzonego z dniem dnia 1 stycznia 1999 r. nowego systemu emerytalno-rentowego było proporcjonalne ograniczanie zakresu podmiotowego wcześniejszego przechodzenia na emeryturę, co znalazło odzwierciedlenie w samej strukturze ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2018 r. poz. 1270 ze zm.). I tak w dziale II tej ustawy emerytury dla ubezpieczonych zostały różnicowane według kryterium urodzenia:

- dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. (rozdział 1),
- dla ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. (rozdział 2),
- dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r. (rozdział 3).

Zamiarem ustawodawcy było ewolucyjne kształtowanie emerytur, z uwzględnieniem m.in. praw nabytych. Utrzymano dotychczasowe zasady wcześniejszego przechodzenia na emeryturę dla urodzonych przed dniem 1 stycznia 1949 r., a ograniczono takie możliwości dla urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed 1 stycznia 1969 r. Regulacje zawarte w rozdziale 2 i 3 miały charakter przejściowy, gdyż dotyczyły ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy

osiągnęli wiek co najmniej 50 lat (rozdział 2) lub o ich przejściowym charakterze świadczyła przesłanka spełnienia wszystkich warunków do uzyskania emerytury do dnia 31 grudnia 2008 r. (rozdział 3). Ten sposób modyfikacji dotychczasowych regulacji i opartych na nich uprawnień określa się jako „wygaszanie dotychczasowych uprawnień, z uwzględnieniem zasad łagodnej ewolucji” (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 217/10, LEX nr 950438). Zgodnie z art. 32 ust. 1 ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3 tego przepisu, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy, prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32 przysługiwało również ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r., jeżeli warunki do uzyskania emerytury określone w tym przepisie spełnili do dnia 31 grudnia 2008 r. Z kolei, zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługiwało i nadal przysługuje prawo do emerytury po osiągnięciu obniżonego wieku emerytalnego (przewidzianego w art. 32), jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, to jest w dniu 1 stycznia 1999 r., osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz posiadali okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27 (co najmniej 25 lat dla mężczyzn). Stosownie do art. 24 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, dla ubezpieczonych, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, z wyjątkiem ubezpieczonych mających prawo do emerytury na warunkach określonych w art. 32, art. 46 i art. 184 ustawy, miały natomiast zostać ustanowione emerytury pomostowe. W dniu 1 stycznia 2009 r. weszła w życie ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924), która określiła reguły nabywania prawa do emerytury pomostowej z uwzględnieniem bardziej rygorystycznych kryteriów, choćby przez zawężenie katalogu prac uznawanych obecnie za prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Dla tych ubezpieczonych, którzy nie nabędą prawa do emerytury pomostowej i którzy utracili prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ustawodawca przewidział prawo do rekompensaty.

Sąd Najwyższy w motywach wyroku z dnia 16 maja 2018 r., III UK 88/17, wyłożył, że gramatyczna wykładnia ustawowej definicji rekompensaty jednoznacznie wskazuje, iż świadczenie to dotyczy takich ubezpieczonych, którzy nie mogą nabyć prawa do emerytury pomostowej i którzy równocześnie utracili możliwość nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, czyli którzy nie spełnili warunków przewidzianych w art. 32, art. 46 lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Potwierdzeniem tej tezy jest wykładnia art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych dokonywana z uwzględnieniem reguł funkcjonalnych. Przyznanie odszkodowania za rzeczywistą utratę określonych uprawnień oznacza, że prawo do rekompensaty dotyczyć może tylko tych ubezpieczonych, którzy ze względu na niespełnienie choćby jednego ustawowego warunku (wieku, ogólnego stażu emerytalnego) nie mogli skorzystać z dotychczasowych regulacji i nabyć prawa do emerytury w wieku niższym niż powszechny wiek emerytalny, a także nie mogą skorzystać z regulacji nowych, przewidzianych ustawą o emeryturach pomostowych. Nie dotyczy to ubezpieczonych, którzy po spełnieniu wszystkich ustawowych warunków wcześniejszego przejścia na emeryturę nie zrealizowali tego uprawnienia. Niemożność wcześniejszego skorzystania z uprawnień emerytalnych na podstawie dotychczas obowiązujących przepisów stanowi bowiem ową szkodę, którą rekompensata ma naprawić przez przyznanie odpowiedniego dodatku do kapitału początkowego (OSNP 2019 nr 2, poz. 23).

Stosownie do treści art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, który ma 15. letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten nie odsyła do konkretnego przepisu ustawy emerytalnej. Warunek odpowiednio długiego okresu pracy w warunkach szczególnych określony został w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Zgodnie z § 4 rozporządzenia, okres ten wynosi co najmniej 15 lat, a sama praca musi być wymieniona w wykazie A, stanowiącym załącznik do przedmiotowego rozporządzenia, prócz tego ma być wykonywana

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy (§ 2 ust. 1). Z treści art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, że rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Przepis art. 23 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych reguluje, że rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, natomiast kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenia społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. - art. 173 ustawy emerytalnej. Warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata przysługuje ubezpieczonym objętym systemem zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczonej według formuły zdefiniowanego świadczenia.

Rekompensata ma charakter dodatkowego świadczenia pieniężnego wliczanego do wysokości kapitału początkowego i do wysokości emerytury, przysługującej z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r. i obliczonej od wartości zwaloryzowanego kapitału początkowego z uwzględnieniem rekompensaty. Celem rekompensaty jest złagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, a jej realizacja polega na zwiększeniu wysokości emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Przepis art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych określa w sposób bardzo ogólny warunki nabycia prawa do rekompensaty. Na odszkodowawczy charakter rekompensaty wskazywał m.in. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 25 listopada 2010 r., K 27/09, stwierdzając wprost, że rekompensata jest odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1 stycznia 1999 r. i nie nabyły prawa do emerytury pomostowej, w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (OTK-A 2010 Nr 9, poz. 109).

Sumując powyższe, ratio legis ustanowienia przez ustawodawcę instytucji rekompensaty było dążenie do wyrównania szkody spowodowanej wejściem w życie ustawy o emeryturach pomostowych, poniesionej przez osoby legitymujące się 15. letnim stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, a niespełniające innych warunków do ustalenia im emerytury do dnia 1 stycznia 2009 r. i jednocześnie niespełniające warunków do ustalenia im emerytury pomostowej po tej dacie.

Wnioskodawca decyzją z dnia 14 czerwca 2018 r. nabył prawo do emerytury w wieku powszechnym. Wysokość jego świadczenia obliczono według formuły kapitałowej. Oś sporu stanowiło spełnienie przez ubezpieczonego przesłanki 15 lat stażu szczególnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił też staż w wymiarze 14 lat 11 miesięcy i 18 dni.

J. T. w okresach wskazanych w stanie faktycznym ustalonym przez Sąd a quo pracował w górnictwie, w milicji oraz na kolei. Tytułem prawa do emerytury przysługującej osobom wykonującym pracę w szczególnym charakterze jest określone w § 9-15 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. osiągnięcie wieku oraz wykonywanie przez okres wskazany w rozporządzeniu, pracy jako pracownik organów kontroli państwowej, organów administracji celnej, wykonujący działalność twórczą lub artystyczną; dziennikarz zatrudniony w redakcjach dzienników, czasopism, w radiu, telewizji oraz w organach prasowych, informacyjnych, publicystycznych albo fotograficznych, objętych układem zbiorowym pracy dziennikarzy, jako nauczyciel, wychowawca lub inny pracownik pedagogiczny wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela lub pracownik jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej. Za pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze uważa się również żołnierzy zawodowych, funkcjonariuszy Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu; Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Służby Celnej, Służby Więziennej i Państwowej Straży Pożarnej. W przepisie art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży

Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, jako równorzędne ze służbą w Policji traktuje się okresy służby w charakterze funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej, z wyjątkiem służby określonej w ust. 2; służby w latach 1944-1956 w charakterze funkcjonariusza organów bezpieczeństwa państwa, porządku i bezpieczeństwa publicznego. Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 września 2012 r., II UK 44/12, że do okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach zalicza się okresy pracy lub służby, o których mowa w § 5-10 w związku z § 4 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., nie dolicza się natomiast do okresów pracy w szczególnym charakterze okresów pracy w szczególnych warunkach. Zsumowaniu podlegają więc okresy pracy górniczej, okresy zatrudnienia na kolei, a także okresy pracy lub służby, o których mowa w § 5-10 (OSNP 2013 nr 15-16, poz. 188). W okolicznościach sprawy należy zatem przyjąć, że wszystkie okresy wskazywane przez skarżącego stanowią łącznie szczególny staż pracy uprawniający do emerytury w obniżonym wieku na podstawie rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.

Organ rentowy zaskarżoną decyzją z dnia 14 czerwca 2018 r. odmówił wnioskodawcy prawa do rekompensaty stwierdzając, że ubezpieczony nie wykazał 15. lat pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, gdyż szczególny staż pracy należy pomniejszyć o okresy zasiłkowe przypadające od 1 do 12 sierpnia 1992 r., od 1 do 28 września 1992 r. i od 1 do 25 grudnia 1993 r. Łącznie z tymi okresami staż szczególny odwołującego, liczony na dzień 1 stycznia 1999 r., bez wątplenia przenosi 15 lat.

Sąd Okręgowy odwołał się do zapatrywań ugruntowanych w orzecznictwie w przedmiocie prawidłowego liczenia stażu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze dla osób ubiegających się o emeryturę na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W judykaturze nie ma wątpliwości, że dla grupy wiekowej ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. prawidłowe rozumienie wzajemnego stosunku art. 184 i art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS prowadzi do wniosków zaprezentowanych przez Sąd pierwszej instancji. Gwoli przypomnienia, ten ostatni przepis wprowadzony został ustawą zmieniającą z dnia 20 kwietnia 2004 r. i wszedł w życie z dniem 1 lipca 2004 r. (Dz.U. z 2004 r. Nr 121, poz. 1264). Postanowiono w nim, że przy ustalaniu okresów zatrudnienia nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik po dniu 14 listopada 1991 r. otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby lub macierzyństwa (pkt 1) oraz okresów, w których na mocy szczególnych przepisów został zwolniony od świadczenia pracy, z wyjątkiem okresu urlopu wypoczynkowego (pkt 2). Przepis art. 32 ust. 1a pkt 2 został uchylony ustawą z dnia 1 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1412), zatem wyłączeniu podlegają tylko okresy niezdolności do pracy z powodu choroby i macierzyństwa. Zgodnie ze zmienionym brzmieniem, okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenia z ubezpieczenia społecznego w razie choroby, nie wlicza się do ustalania okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze. Zasada ta nie dotyczy jednak sytuacji osób wymienionych w art. 184 ustawy, których staż szczególny jest liczony na datę przypadającą przed dniem 1 lipca 2004 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2005 r., II UK 219/04, OSNP 2005 nr 22, poz. 361, z dnia 7 lutego 2006 r., I UK 154/05, LEX nr 272581). W przepisie art. 184 ustawy ustawodawca zapewnił bowiem ochronę ekspektatywy prawa podmiotowego dla tych osób, które w dniu 1 stycznia 1999 r. wypełniły warunki dotyczące stażu ogólnego i szczególnego. Ochrona tej ekspektatywy nie wygasła wskutek regulacji, dotyczącej ustalania w inny sposób okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych od dnia 1 lipca 2004 r. Toteż wykazanie na dzień 1 stycznia 1999 r. okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wymaganego przepisem art. 184 ustawy, wyłącza ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a ustawy (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260, z dnia 13 lipca 2011 r., I UK 12/11, LEX nr 989126, z dnia 18 maja 2012 r., III UK 99/11, LEX nr 1227193, postanowienie z dnia 4 kwietnia 2019 r., III UK 227/18, LEX nr 2644634).

J. T. nie dochodzi w sprawie niniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach, lecz świadczenia, do którego prawo przewidziane zostało w ustawie z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych. Przepis art. 12 tej ustawy stanowi, że przy ustalaniu okresów pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 4-11, nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Z kolei w art. 4-11

ustawy o emeryturach pomostowych wskazano przesłanki niezbędne do nabycia prawa do emerytury pomostowej, w tym wymogi stażowe.

J. T., urodzony (...), nie nabył prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej z powodu braku stażu ogólnego. Wnioskodawca na dzień 1 stycznia 1999 r. nie posiada bowiem 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, wykazał 17 lat 4 miesiące i 11 dni okresów składkowych oraz 2 miesiące i 5 dni okresów składkowych. Jeśli ów wymagany staż ogólny by posiadał, to nie ma wątpliwości, że w dniu 16 marca 2013 r. miałby prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej, gdyż jego staż szczególny byłby liczony według zasad obowiązujących przed zmianą stanu prawnego dokonaną w dniu 1 lipca 2004 r., a to z kolei eliminowałoby go z kategorii osób uprawnionych do rekompensaty. Ubezpieczony nie należy zatem do kręgu osób wymienionych w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych, którym rekompensata nie przysługuje z tego powodu, że nabyły (ex lege) prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej. Zważyć należy, że odwołujący się nie nabędzie także prawa do emerytury pomostowej, ponieważ przepis art. 4 pkt 4 ustawy o emeryturach pomostowych stawia wymóg posiadania okresów składkowych i nieskładkowych, określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w wymiarze 25 lat w przypadku mężczyzn. J. T. wystąpił o rekompensatę twierdząc, że legitymuje się 15. letnim stażem szczególnym. Co do zasady, dla takich właśnie ubezpieczonych, którzy przepracowali w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze 15 lat, a nigdy nie nabędą prawa do emerytury w obniżonym wieku ani prawa do emerytury pomostowej, przewidziano szczególną formę odszkodowania w postaci rekompensaty.

Z całościowej analizy przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, określających przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, w tym jej art. 21 ust. 1 wynika, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1 stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15. lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32, 33, 39, 40 i 50c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przy ustalaniu wymaganego okresu 15. lat stosuje się analogiczne zasady, jak dla emerytury w obniżonym wieku na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dla przykładu, w orzecznictwie w aspekcie ustalania przesłanek stażowych niejednokrotnie wyrażano zapatrywania dotyczące dopuszczalności zaliczania okresu zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (Dz.U. Nr 44, poz. 220 ze zm.) do stażu szczególnego, warunkującego nabycie prawa do rekompensaty (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 31 marca 2016 r., III AUa 1899/15, Legalis nr 1456649). Odmiennie uregulowanie w zakresie obliczania stażu do nabycia prawa do emerytury pomostowej nie „przekłada się” na takie samo obliczanie stażu 15. lat dla emerytur w obniżonym wieku, przewidzianych w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Istota sporu w sprawie niniejszej dotyczy zastosowania właściwego prawa materialnego, co sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy przy ustalaniu prawa do rekompensaty zastosowanie znajduje zasada przewidziana w art. 12 ustawy pomostowej oraz art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czy też przy ustalaniu stażu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze, jako przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, pominiąc można regulację wprowadzoną do systemu od dnia 1 lipca 2004 r. i w jakich sytuacjach. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, prawidłowo uznał Sąd Okręgowy, że w przypadku J. T. szczególny staż pracy powinien być liczony z uwzględnieniem okresów zasiłkowych.

Nawiązując do przytoczonej we wstępie struktury ustawy emerytalnej i różnych kategorii uprawnionych do emerytury ze względu na wiek, zauważyć należy, że wnioskodawca nie należy do kręgu osób, o których mowa w art. 32 ustawy, gdyż nie jest osobą urodzoną przed 1 stycznia 1949 r. Ci ubezpieczeni (którzy w dniu wejścia w życie ustawy mieli 50 lat lub więcej) nabyć mogli prawo do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze z chwilą spełnienia przesłanek stażowych i ukończenia 60 lat (mężczyźni) - do dnia 31 grudnia 2008 r. Wnioskodawca nie należy także do kategorii osób, które nabyć mogły emeryturę na podstawie art. 46 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej, ponieważ do dnia 31 grudnia 2008 r. nie mógł spełnić przesłanki ukończenia wieku. Adresaci obu tych norm nabywali prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskutek ziszczenia się przesłanek stażowych, w tym 15. lat stażu szczególnego, do dnia 31 grudnia 2008 r.

Wnioskodawca należy do innej kategorii ubezpieczonych, tych, którzy swoje „utracone” prawo do emerytury wywodzą z treści art. 184 ustawy emerytalnej. W przepisie tym, obejmującym stany faktyczne zastane w dniu jego wejścia w życie, ustawodawca, który nie zróżnicował przesłanek nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych w zależności od daty urodzenia, a w efekcie od daty osiągnięcia odpowiedniego wieku (art. 32 i art. 46 ustawy), w tym jednym wypadku w sposób szczególny uregulował sytuację prawną ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. i osobom tym, które w dniu wejścia w życie ustawy wykazały okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn oraz okres składkowy i nieskładkowy określony w art. 27 ustawy, zagwarantował prawo nabycia emerytury po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32. Sytuacja osób wymienionych w art. 184 ustawy, określana jako ekspektatywa prawa podmiotowego, polega na spełnieniu się tylko części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, które poprzedza i zabezpiecza przyszłe prawo podmiotowe. Uwzględnianie ochrony praw w trakcie nabywania, aprobowane i wskazywane w orzecznictwie ETS (por. wyrok z dnia 3 października 2002 r., Á. P., sprawa C-347/00, (...) 2002 s. I- (...)), od dawna znajduje wyraz także w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. uchwałę składu 7 sędziów z dnia 27 kwietnia 2000 r., III ZP 2/00, OSNP 2000 nr 16, poz. 620, wyrok z dnia 19 listopada 1993 r., II URN 47/93, OSNCP 1994 nr 5 poz. 117). Trybunał Konstytucyjny również konsekwentnie przyznaje takim sytuacjom ochronę, jeżeli miały postać ekspektatywy maksymalnie ukształtowanej, czyli takiego stanu, w którym spełnione zostały przesłanki ustawowe nabycia prawa do emerytury pod rządami dawnej ustawy, bez względu na stosunek do niej ustaw późniejszych. Jest to postać ochrony praw podmiotowych, do których znajduje zastosowanie ochrona praw nabytych (por. wyrok z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK 1999 nr 5, poz. 100, z dnia 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK 1998 nr 7, poz. 114, z dnia 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992 nr 1, poz. 7).

Jak celnie wywiódł Sąd Najwyższy w motywach wyroku z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 313/09, przez wydanie art. 184 ustawy emerytalnej nastąpił stan związania, tj. zobowiązania się przez Państwo do powstrzymania się od jakiegokolwiek ingerencji w istniejące prawo tymczasowe. Wobec tego, przewidziana w ustawie ekspektatywa prawa do emerytury nie mogła wygasnąć na skutek nowej regulacji ustalania stażu zatrudnienia. Gwarancji przyszłego prawa do emerytury złożonej wobec osób, o których mowa w art. 184 ustawy, ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu wyliczenia ich stażu ubezpieczenia. Stąd twierdzenie, że wykazanie w dniu 1 stycznia 1999 r. określonego w art. 184 ustawy okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach wyłącza ponowne ustalenie tego okresu po osiągnięciu wieku emerytalnego, według zasad wynikających z art. 32 ust. 1a pkt 1, obowiązujących od dnia 1 lipca 2004 r. Pogląd ten wzmacnia treść art. 32 ust. 4 ustawy, odsyłającego w zakresie warunków emerytalnych do przepisów dotychczasowych, a więc obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1999 r. (OSNP 2011 nr 19-20, poz. 260). Warto przytoczyć także pogląd Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, że przepis art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ustanawia odrębną, niż wymieniona w art. 32 ustawy, kategorię ubezpieczonych i znajduje zastosowanie do innych stanów faktycznych niż określone w art. 32 ust. 1 oraz art. 46 ust. 1 ustawy. Przepis art. 184 ust. 1 ustawy ustanawia własne przesłanki nabycia tego prawa. Skutkiem odesłania do przepisów dotychczasowych, zawartego w art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy, jest stosowanie wprost przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r., toteż w ogóle nie znajduje tu zastosowania przepis art. 32 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, obowiązujący od dnia 1 lipca 2004 r. Skoro przepis art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS odsyła do art. 32 ustawy jedynie w zakresie przewidzianego w nim wieku emerytalnego, to przepis art. 32 ust. 1a nie ma zastosowania do ubezpieczonych ubiegających się o emeryturę na podstawie przepisu przejściowego, jakim jest art. 184 (wyrok z dnia 13 grudnia 2017 r., III AUa 456/17, LEX nr 2425594).

Kwestię zaś bezpośredniego stosowania rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. rozważał Sąd Najwyższy podejmując uchwałę w dniu 27 listopada 2003 r., III UZP 10/03 (OSNP 2004 nr 5, poz. 87), w której stwierdził, że do okresu pracy w szczególnych warunkach, o jakim mowa w § 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wlicza się okresy zasiłku chorobowego w czasie trwania tego stosunku pracy, przypadające po dniu wejścia w życie

ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

Innymi słowy, do obliczania szczególnego stażu pracy na dzień 1 stycznia 1999 r. należy stosować wprost przepisy rozporządzenia, a te nie przewidują pomniejszania stażu szczególnego o okresy pobierania zasiłków chorobowych.

Prawo do emerytury w obniżonym wieku J. T. „utracił” wskutek wprowadzenia regulacji późniejszych, w tym wykluczających (ustawa o emeryturach pomostowych) możliwość zaliczenia do stażu ogólnego okresu ubezpieczenia rolniczego, a takie właśnie okresy posiada wnioskodawca do 2018 r. Skoro jednak ustawodawca utrwalił sytuację tej grupy ubezpieczonych, do których należy wnioskodawca, w zakresie obliczania stażu szczególnego na dzień 1 stycznia 1999 r., to regulacje późniejsze nie mogą już zmieniać zasad obliczania tego stażu, także na gruncie prawa do rekompensaty, która stanowi wszak formę odszkodowania za niemożność nabycia prawa do emerytury z powodu niekorzystnych zmian legislacyjnych, przy posiadaniu wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych. Jeśli ubezpieczony cały swój staż szczególny lokuje na dzień wejścia w życie ustawy emerytalnej, to obowiązują takie same zasady, jak przy obliczaniu stażu do nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 184 ustawy. Jeśli jest to staż pracy przypadający także na okres późniejszy (np. 2004 - 2009), a więc osoba ubiegająca się o rekompensatę należy do innej grupy ubezpieczonych, związanie takie nie zachodzi. W przypadku J. T., jego ekspektatywa prawa do emerytury, wynikająca ze spełnienia części stanu faktycznego koniecznego do nabycia prawa, nie mogła wygasnąć na skutek nowych regulacji dotyczących ustalania stażu szczególnego. Tej gwarancji ustawodawca nie mógł już naruszyć przez ustalenie innego sposobu obliczania stażu szczególnego dla osób objętych hipotezą normy art. 184 ustawy emerytalnej.

Sumując, w sprawie niniejszej szczególny staż pracy ubezpieczonego nie może być liczony inaczej, niż byłby obliczany w dniu 1 stycznia 1999 r. tylko dlatego, że prawo do rekompensaty jest ustalone po dniu 1 stycznia 2009 r. Bez wątplenia, aby ustalić prawo do rekompensaty konieczne jest wykazanie, że ubezpieczony do dnia 1 stycznia 2009 r. udowodnił 15. letni okres pracy w szczególnych warunkach, przy jednoczesnym braku możliwości uzyskania prawa do emerytury pomostowej lub prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w związku ze zmianami stanu prawnego wprowadzonymi nowymi regulacjami, w szczególności ustawą o emeryturach pomostowych. Staż szczególny może być spełniony do 1 stycznia 1999 r., lub później. J. T. nie wywodzi swego prawa do emerytury z treści art. 32 ani z art. 46, tylko z art. 184 ustawy emerytalnej, gdyż wyłącznie z mocy tego przepisu mężczyzna urodzony w (...) r. nabyć mógł emeryturę w obniżonym wieku z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca nie „utracił” prawa do tego świadczenia wobec braku stażu szczególnego. Nie mógł przy tym nabyć prawa do emerytury pomostowej, gdyż wobec nowych regulacji jego staż szczególny byłby liczony inaczej (jak słusznie twierdzi apelujący ZUS), a nadto staż ogólny nie może być uzupełniony o okresy pracy w rolnictwie.

Rekompensata stanowić ma szczególnego rodzaju odszkodowanie dla tych osób, które wskutek zmiany stanu prawnego z dniem 1 stycznia 2009 r., znacząco zawężającej krąg osób uprawnionych do uprzywilejowanych świadczeń, przy jednoczesnym ograniczeniu do dnia 31 grudnia 2008 r. możliwości nabywania prawa do emerytury w obniżonym wieku z ustawy emerytalnej, nie uzyskają prawa do żadnego z tych świadczeń. W tym właśnie znaczeniu rekompensata ma stanowić wyrównanie, zrekompensowanie „krzywd” tym osobom, które utraciły możliwość nabycia prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze oraz tych, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej, choć posiadają 15. letni staż szczególny liczony na dotychczasowych zasadach, właściwych dla danej grupy ubezpieczonych.

Do tej właśnie grupy należy wnioskodawca J. T., toteż wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu. Podobne stanowisko w analogicznym stanie faktycznym wyraził Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 3 kwietnia 2019 r., III AUa 353/18 (LEX nr 2669291). Raz obliczony prawidłowo staż szczególny, uprawniający do emerytury tytułu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze na podstawie ustawy emerytalnej, nie może być liczony odmiennie na podstawie przepisów późniejszych. Odmiennie obliczanie tego stażu mogłoby nastąpić w przypadku ubiegania się o inne rodzajowo świadczenie, tj. emeryturę pomostową, lecz ubezpieczony w niniejszej sprawie nie dochodzi emerytury pomostowej.

Stwierdzając powyższe Sąd Apelacyjny bezzasadną apelację organu rentowego oddalił, z mocy art. 385 k.p.c.